N. 1324.

CURRENDA X.

A. D. 1861.

L. K. 1043.

Zniesione wszelkie Ewanielików w sprawie wyznania religii publicznego i t. d. ograniczenia.

Najw. Cesar. Patentem z 8. kwietnia 1861 L. 41. oddrukowanym w XVIII oddziale Dziennika Praw Państwa na podstawie równości wszystkich w oczach prawa... Ewanielikom tak augsb. jako i helwetskiego wyznania *wolność* się nadaje rządzenia kościołem swoim bez *ograniczenia* ze strony Państwa. Tenże Patent w niemieckim języku zawiéra §§ 25. z których 2gi, 11sty, 13sty, 14sty i 25ty wyjmujemy, i jak następuje, oddrukować polecamy... ku wiadomości i zastosowaniu się roztropnemu, przyczém zalecamy baczność nad trzodą swoją, gorliwość w utwierdzaniu swoich w wierze katolickiéj, przykładność w wykonywaniu jéj prawideł, usilność w modłach o nawrócenie błądzących . . .

Paragrafy wzmiankowane tak brzmią:

„§. 2. Die volle Freiheit des evangelischen Glaubensbekenntnisses, so wie das Recht der gemeinsamen öffentlichen Religionsübung ist ihnen für immerwährende Zeiten von Uns zugesichert.

Es werden daher alle früher bestandenen Beschränkungen in Absicht auf die Errichtung von Kirchen mit oder ohne Thurm und Glocken, auf die Begehung aller religiösen Feierlichkeiten, welche ihrer Glaubenslehre entsprechen, auf die Ausübung der Seelsorge, in soweit diese Beschränkungen noch in Uebung sein sollten, hiermit außer Kraft und Wirksamkeit gesetzt und für null und nichtig erklärt.

Evangelische, welche keine eigene (Mutter- oder Tochter) Gemeinde bilden, gehören zu der ihnen am nächsten liegenden Gemeinde ihres Bekenntnisses.“

„§. 11. Es steht den Evangelischen beider Bekenntnisse frei, auf gesetzlich zulässige Weise an jedem Orte nach eigenem Ermessen Schulen zu errichten, an dieselben mit Beachtung der gesetzlichen Vorschriften Lehrer und Professoren zu berufen und den Umfang und die Methode des Religionsunterrichtes selbst zu bestimmen.

Der Unterricht in weltlichen Gegenständen ist den evangelischen Schulen in gleichem Maße, wie es bezüglich der katholischen Schulen der Fall ist, gemäß der allgemeinen Unterrichtsgesetzgebung zu ertheilen, jedoch mit vollständiger Währung des confessionellen Charakters.

Für den Schul- und Kirchendienst können mit Genehmigung Unseres zuständigen Ministeriums Ausländer, insbesondere Angehörige der deutschen Bundesstaaten, berufen werden.“

„§. 13. Die evangelischen Glaubensgenossen können nicht verhalten werden, zu Cultus- und Unterrichtszwecken oder Wohlthätigkeitsanstalten einer andern Kirche Beiträge zu leisten.

Stolgebühren und ähnliche Leistungen an Geld, Naturalien und Arbeit von Seite der Evangelischen an katholische Geistliche, Meßner und Schullehrer oder für Zwecke des katholischen Cultus sind und bleiben aufgehoben.

Ausnahmen von dieser Befreiung treten nur ein, wenn Evangelischen die Pflichten des dinglichen Patronates obliegen, oder wenn es sich um Giebigkeiten handelt, welche grundbücherlich sichergestellt sind, oder kraft einer besonderen Gemeindeverbindlichkeit auf dem Realbesitze haften, oder endlich wenn die Evangelischen freiwillig die Funktionen eines nicht evangelischen Seelsorgers, oder die Dienste eines nicht evangelischen Meßners in Anspruch nehmen, oder den Unterricht einer nicht evangelischen Lehranstalt genießen, für welche Leistungen eine durch Vorschrift oder Uebung bestimmte Entlohnung zu entrichten ist."

„§ 14. Für die Evangelischen beider Bekenntnisse sind bei der Regelung und Handhabung ihrer kirchlichen Angelegenheiten ohne Ausnahme lediglich und ausschließend die Grundsätze ihrer eigenen Kirche maßgebend.

In Ehesachen haben vorläufig die Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches über Ehehindernisse und Eheverbote in Wirksamkeit zu bleiben.

Nach Feststellung des materiellen und formellen protestantischen Eherechtes und nach Kundmachung der Uebergangsbestimmungen, welche Wir zu erlassen Uns vorbehalten, soll die Gerichtsbarkeit über evangelische Eheangelegenheiten ausschließend von evangelisch-kirchlichen Gerichtsbehörden ausgeübt werden."

„§. 25. Dagegen darf bei der Ausführung dieser Bestimmungen weder Unseren Majestätsrechten, welche Wir hiedurch für immerwährende Zeiten ausdrücklich gewahrt wissen wollen, Eintrag geschehen, noch den gesetzlich anerkannten Rechten einer anderen Kirche oder Confession innerhalb ihrer eigenen Sphäre nahe getreten werden."

Pod tą samą datą ale liczbą 42. odnośnie do téj saméj sprawy wydane zostało *Rozporządzenie* Wys. Ministerstwa Państwa tyczące się wewnętrznego urządzenia kościoła obydwóch wyznań tymczasowego w Dzienniku Praw Państwa w tym samym oddziale umieszczone, zawierające 10. Rozdziałów i 198 §§ z których 6ty téj osnowy: „Die Ehegerichtsbarkeit üben die weltlichen Behörden noch einstweilen nach dem allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche aus, bis von Seiner Majestät dem Kaiser über Antrag der Generalsynode eine andere Fürsorge getroffen ist."

Tytuły główniejsze są następujące:

I. Abschnitt: „Von den Pfarrgemeinden, Presbyterien und größeren Gemeindevertrettungen. **II.** Abt. Von den Bezirksgemeinden (Senioraten) und ihrer Vertrettung. **III.** Abtheil. Von den Superintendentialgemeinden (Superintendenzen) und ihrer Vertretung. **V.** Abt. Von den Schul- und Unterrichtsangelegenheiten. **VI.** Abth. Von der Wahl der Pfar-

rer, ihren Rechten und Pflichten. VIII. Abt. Von der Erwählung der Superintendenten, Superintendenzialvikare, ihren Rechten und Pflichten. IX. Abt. Von der jährlichen Unterstützung der Gemeinden, Seniorate und Superintendenzen aus dem Staatsschatze."

Szanowne Duchowieństwo, które z gazet nie wyczytało jeszcze osnowy tych 2. C. K. Rozporządzeń, może każdego czasu wypożyczyć takowe z kancelaryi Powiatowéj.

Dan w Tarnowie 2. maja 1861.

N. 1280.

Tollatur consuetudo pascendi intra Missam majorem. &c.

In plerisque Parochiis proh dolor! viget mos utique detestabilis pascendi pecora intra Missam majorem (summam) diebus Dom. et Fest. item post meridiem pascendi tempore catechisationis per juventutem ad frequentandam doctrinam catech. obligatam.... propterea pastores milleni, plerumque e famulitio.... orbantur ferme toto Semestri jam thesauro Missæ sacrificii jam doctrinae sacrae, tantopere ipsi necessario.... Experientia quoque docet, famulitium apud nonnulos itidem per totum anni curriculum a frequentando cultu divino arceri, idcirco haud mirum, quod ejusmodi infelices in dies magis jam fidei lumine, jam morum cultura, jam gratia divina destituantur.

Contra perversum ejusmodi juventutem, famulitium.... tractandi modum; contra ejusmodi charitatis erga proximum defectum, ex quo magis peccora, quam homines aestimantur, assurgite Fratres in Christo Dilectissimi! ultronee; inculcate populo fideli, quantum sibi ac juventuti, famulitio tanto eorum neglectu inferat injuriam, imo ipsum regnum div. ab ipsis elonginquet, quod tamen ut *adveniat*, quotidie precetur... quantam ansam praebeat ipsissimo Patri cœlesti, denegandi negligentibus curam proximi in salutis causa, benedictionem Suam.

Persuadete, ut pecora jam ante 10. horam mane ad stabula depellantur e pascuis, quia a 5. usq. ad 10. horam refecta sint oportet; utque sub Catechisationis tempore seniores officium pascendi suscipiant, aut pecora in stabulis interea persistant. Ad ejusmodi persuasionem reflexionemque patet suggestus et tribunal sac. &c. quam præprimis nunc ad exordium temporis pascendi subministrare haud negligetis. **Quæramus primum regnum Dei et justitiam ejus et reliqua adjicientur nobis.**

Dabamus 12. Maji 1861.

N. 1235.

Confectio copiarum Inventarii buch. pro Archivo Decanali denuo in memoriam revocatur.

Non obstantibus Provocationibus Nostris respectivis Copia Inventarii C. R. Officii Rationum e qualibet parochia nedum in omni Cancellaria Decanali invenitur, idcirco sub Visitatione Decanali, sub egressu Curati alicujus per translationem aut mortem... Decanus necessariam cum rebus inventarialibus ecclesiæ et beneficii collationem instituere, opportuna reassumere, contra iniquos aggressores bonum substantiæ utriusque illico tueri haud valet....

*

unde fit, ut sæpe cum dedecore status Nostri defectus per resp. Commissarios politicos detegantur, massa dein ipsa in subsidium recompensationis trahatur, legata pia minuantur, ad plures annos differantur &c.

Necessitatem copiarum quæstionis et collationis agnoscentes Fratres in Christo Dilectissimi! apponite manum ad opus tam salubre; nimirum Vos Curati Venerabiles adornate Copiam Inventarii ejusmodi, eamque Suo resp. Decano tradite; — Vos autem Decani, oculi muneris Episcopalis, sub Visitatione Decanali, quoties id necessarium agnoveritis, juxta eandem conferatis res ecclesiasticas et œconomicas, ac defectum aut desolationem notate, necessaria in loco disponite, executioni prædispositorum invigilate, et sic malo enato mature occurite &c. Tarnoviæ die 10. Maji 1861.

L. K. 1013.
Uwagi nad Brewiarzem w szczególności
według Ambergera. *Dalszy Ciąg do Kur. IX. r. b.*

Pryma.

Gdy konstytucyje, zwane *apostolskie*, których szacowny zbiór w 3cim już wieku zrobiony, o modlitwie porannéj (precatio mane— oratio matutina— preces diluculo—) wspominają, mówią o **Prymie**, która się z *hymnu*, *trzech* a w dnie niedzielne i feryjalne oprócz soboty ze *cztérech psalmów i modlitw rannych*, w których się Boga o błogosławieństwo dla spraw całodziennych prosi, składa.

Symbolum. Wyznanie wiary św. Atanazego około 12go wieku zostało dodane w officyjum niedzielném, na wyrażenie tajemnic i dobrodziéjstw Trójcy Przenajświętszéj, jako i prawd wiary najgłówniejszych.

W niedzielę jako w piérwszy dzień tygodnia szczególniéj przypominać nam wypada *Stworzenie*, *Odkupienie*, *Poświęcenie* i ztąd wynikające obowiązki i losy człowieka po zgonie i t. p.

Ponieważ od Prymy zaczyna się *dniowe* Nabożeństwo kapłańskie, to je również poprzedza jak *nocne*, Ojcze nasz, Zdrowaś i Wierzę... a potém wezwanie pomocy z Niebios do godnego odprawienia wierszykiem: *Deus in adjutorium*... Zaiste wstęp to bardzo stosowny; kapłan albowiem postanowionym jest do wzniecenia i pomnożenia chwały Bożéj, do rozszerzenia królestwa Jezusowego na ziemi za pomocą ewanielii śś. Sakr. i wykonywania przykazań bożych przez powierzonych sobie; do uproszenia wszystkim chleba duszy i ciała, do usprawiedliwienia ich przed Bogiem, do zachowania ich od pokus i od wszelkiego złego....... zaczém kościół ś. kładzie mu w usta modlitwę Pańską, aby mu przypominać obowiązki najgłówniéjsze i oraz podać mu gotowe prośby o pomoc do wypełnienia ich. Zdrowaś Maryja przedstawia mu wzór cnót wszelkich przed oczy, i Zbawcę jako owoc Maryi żywota najświętobliwszy, do naśladowsnia, i podaje mu Dziewicę łask pełną za Patronkę, do któréj w gorącości ducha kapłan ma się odzywać: *Święta Maryjo*! i t. d. naśladując nieskażoność i obfitość cnót wonnych. W składzie Apostolskim przypomina sobie żywo cały szereg łask

i dobrodziéjstw Przenajświętszéj Trójcy, na cały dzień, od stworzenia świata aż do błogiéj wieczności, za które w modłach i czynach okazać się powinniśmy wdzięcznymi... obcowanie 3. królestw, wojującego, cierpiącego i tryumfującego pomiędzy sobą, zgładzenie grzéchów, zmartwychwstanie, osądzenie, wybranych ukoronowanie... Po takich uwagach i modłach ogólnych dopiéro kapłan przystępuje do pacierzy szczególnych.

Gdy jutrzeńka ogniem swoim zaczyna już złocić wyniosłe gór szczyty, wesołe ptastwo spiéwem swoim wschodzące słońce wita, — kwiaty z otwiérających się kielichów woń rozkoszną wyziéwają, którą lekki powiéw wiatru ku niebu unosi, — gdy krople rosy barwami tęczy połyskują, — natura świéżością oddécha a wszystko już w ruch wchodzi i odradzać się zdaje po nocnym spoczynku, wtedy kapłani do głosu natury przyłączyć mają swe modły. *)

Dzień nowy, nowe przynosi im obowiązki, do których wypełnienia błagać trzeba o łaskę. — Piérwszą częścią dziennego nabożeństwa jest Pryma, która się odbywała około naszéj Szóstéj dla ofiarowania Bogu dnia pierwiastków... *Voluntarie sacrificabo Tibi*, jak w piérwszym Prymy psalmie odzywamy się. Przy niéj sobie przypominamy owe zelżywe wyprowadzenie Mistrza naszego z więzienia na zaczęcie dzieła odkupienia przed sąd Piłata, jego ochocze poddanie się na śmierć krzyżową.... A my uczniowie Jego, ocuceni ze snu do działania w sprawie zbawienia, a to często drogą krzyżową, czyliż ucieczką... w drogę wygód, roskoszy, mielibyśmy się uchylać od wykonywania śś. obowiązków, opuszczać Mistrza w sprawie Jego!!

Hymn śpiéwany na Prymie, przedziwnie kreśli uczucia, jakie wiara w sercu chrześcijańskiém z dniem się zaczynającym obudzać powinna. Na widok słońca materyalnego, które zaczyna oświécać świat fizyczny, *(Jam lucis orto sidere)* błagamy, aby słońce sprawiedliwości i prawdy, którém jest Jezus Chrystus, dla nas zeszło; abyśmy chodząc w Jego świetle uniknęli ciemności błędu i sideł szatańskich. — Kiedy więc jutrzeńka nas do świętéj pracy wzywa, pospieszamy prosić Boskiego słońca, Mistrza naszego, aby Sam był przewodnikiem i opiekunem naszym.

Piérwszy Psalm: *Deus in Nomine Tuo salvum me fac &c.* jest to serdeczny, pełen ufności głos do Pana o obronę i pomoc wśród dnia zaczętego, do którego nas przyprowadził, i którego burze, dolegliwości i ofiary dusza już widzi. W imię Boga (W. 1. *Deus in nomine Tuo)* zaczyna kościół wśród nieprzyjaciół (W. 3. *quoniam alieni insurre-*

---

*) „Post ortum solis **Prima** congruentius recitatur, primo, ut sicut ovibus, quae noctu custodiuntur, in ovilibus inclusae, mane ad pascua exeuntibus... adest opilio, qui eas dirigat, ducat, defendat a lupis; ita nobis primo diluculo surgentibus, sole oriente, adsit Dominus verus Pastor.“ Amalar.— lib. 3. c. 2. „Deinde, ut ipso solis ortu, Solem justitiae nobis orientem postulemus.“ Raban. 2. Instit. c. 3. Denique ex Ruper. lib. 3. Cap. de div. offic. „prima hora diei quaerendum primum est regnum Dei; et primae cogitationes Clericorum tanquam quaedam lucis primitiae, Deo sunt offerendae.“

xerunt adversum me) w wszelkiéj ufności *(W. 4. Ecce enim Deus adjuvat me)* swój żywot ofiarny *(W. 6. Voluntarie sacrificabo Tibi)* na ten dzień. *)

Drugi Psalm Prymy, jeśli on jest de Dominica i de feria, różni się według dni, i wygłasza znaczenie dnia. Sobota nie ma 2° Psalmu, bo ona jest dniem spoczynku (sabati) i dniem Najś. Maryi Panny, więc znaczenie już wyraźne... również nie mają go dnie Świętym Pańskim, lub innem uroczystościom poświęcone... które jako takie nie potrzebują bliższego za pomocą psalmu oznaczenia.

Na Niedzielę przepisany jest Psalm 117 *Confitemini Domino...* prawdziwie psalm *niedzielny*, przypominając nam odpoczynek boży, po stworzeniu świata, i nakazany odpoczynek od pracy— i 1wszy dzień zmartwychwstania Pańskiego, zwycięztwa nad śmiercią *(Hæc est dies, quam fecit Dominus: exultemus et lœtemur in ea*, w. 24.) *Ten jest dzień, który uczynił Pan: radujmy się i weselmy się weń*, że *kamień, który odrzucili budownicy, ten się stał głową węgła*, w. 22.

Wzywa daléj: *Postanowcie dzień uroczysty w gęstwie aż do rogu ołtarza: constituite diem in condensis usq. ad cornu altaris* w. 27. Pełen chwały dla miłosierdzia Pana (1—5) który ufność w sobie (w. 6—9) cudownym ratunkiem (w. 10—18) i ojcowską dobrocią (w. 19—29) sowicie nagradza.

Na niedzielę od Septuagezymy aż do Wielkiéjnocy na miejsce „Confitermini" przeznaczony jest Psalm 92. *(Dominus regnavit)* piérwszy z Wielbień, który prawie toż samo wyraża, ale nie z taką radością i uroczystością.

W psalmie zaś 2gim na *feryje*, wykazuje się również myśl jego fundamentalna. *W poniedziałek* bogomodlca wznasza swe serce w ps. 23. *Domini est terra*, ku Panu chwały.... aby z nim wszedł w świątynię chwały... *(attolite portas... et introibit rex gloriæ)*. We *Wtorek* w psalmie 24 *(Ad Te Domine! levavi animam meam)* podnosi ducha pokutującego ku Bogu, żebrząc odpuszczenia grzéchów. *(Delicta juventutis meæ et ignorantias meas me memineris Domine! secundum misericordiam Tuam memento mei Tu!* w. 7. 8.) we *Środę* przystępuje do Ołtarza Zbawiciela, aby mu służyć ustawicznie w kościele (w Ps. 25. *Judica me Domine &c. Circumdabo altare Tuum Domine.... in ecclesiis benedicam Te Domine;* we *Czwartek* przypomina sobie w Ps. 22. ów *stoł*, który Pan przed oczyma jego nagotował, tudzież *kielich* upajający i kosztowny. *(Parasti in conspectu meo mensam... et calix meus inebrians quam præclarus est;* a w *Piątek* odmawia z Zbawicielem psalm passyjny 21. *(Deus, Deus meus)*.

Przy pacierzach psalmowych duch tęskniący do żywota w łaski obfitego otrzymuje w Rozdziałku (Capitulum) wskazówkę, co jest fundamentem wszelkiego życia wyższego; otrzymuje odpowiedź w Ps. 118. w. 26. *(Viam justificationum Tuarum instrue me)*. Roz-

---

*) „Quando insidiati sunt David Ziphae, ut eum comprehenderent et traderent in manus Saul, qui eum volebat occidere, cantavit psalmum istum: et nos, quando inchoamus in prima hora diei vitare persecutiones et insidias diaboli, cantamus hunc psalmum pro toto itinere diei." Amalar. de ordine Antiph. C. VI."

działek Prymy stosownie do ogólnego Prymy charakteru, we wszystkie Niedziele i Swięta tenże sam i zawiéra owe pamiętne słowa, które wielki Apostoł w lis. I. do Tym. I. 17. pomny miłosierdzia, którego stał się uczęstnikiem, i owego wspaniałego poranku, który dlań po cudowném nawróceniu i powołaniu zawitał, był skréślił: *Regi sæculorum... Królowi wieków nieśmiertelnemu, niewidzialnemu, samemu Bogu, cześć i chwała na wieki wieków, Amen.* Upominek święty dla nas, abyśmy od samego świtu aż do zmroku co czynimy, nie dla zysku, dla chwały osobistéj, lub dla próżności czynili, lecz dla chwały bożéj.

Oficyja feryjalne mają osobne kapitulum, wzięte z roz. VIII. w. 16. z Proroka Zacharyjasza w tych słowach: *Pacem et veritatem diligite, ait Dominus omnipotens....* W dnie powszednie mamy sobie zdobywać odrodzenie, pokój wewnętrzny i zewnętrzny, byśmy do prawdziwéj niedzielnéj i świątecznéj uroczystości, ku żywotowi dla Pana zdążyli.

Pilny w odmawianiu pacierzy kapłańskich zauważać musiał, że *feryje* podczas biegu wielkanocnego tenże sam rozdzialik mają, co i Niedziela, to jest: *Regi sæculorum....* ale czy wiedział przyczynę? Oto gdy słońce łaski na ziemi zajaśniło, chór Aniołów obadwa Rozdziałki Prymy nucił na raz temi słowy: *Chwała na wysokości Bogu (Regi sæculorum... honor et gloria) a na ziemi pokój (Pacem..... diligite) ludziom dobréj woli.* Zaczém i my po zmartwychwstaniu Chrystusa, po zajaśnieniu słońca łaski, naśladujmy chór Aniołów chwałę Panu a pokój ludziom zwiastujący.... któremu niech będzie ustawiczna chwała, który nam przyniósł prawdziwy pokój, jak to po zmartwychwstaniu kilkakrotnie przed uczniami wyrzekł: *Pokój wam....*

Po Kapitulum odmawiamy Responsorium krótkie (Responsorium breve) *Christe filii Dei vivi.* Nazwę bierze od tego, że krótsze niż Responsoryja przy lekcyjach. Znaczenie i przeznaczenie z temi jednakowe... we wszystkich czasach nieodmienne. Usłyszawszy bogomódlca w kapitulum powinność, prowadzić żywot jedynie dla chwały bożéj i tęsknić za wyższym pokojem, cóż słuszniejszego jak wzywać do uskutecznienia tego zadania żywotnego... pomocy z Niebios w słowy owego żebraka ciemnego: *Chryste Synu Boga żywego zmiłuj się nademną?* Powtórzenie téj prośby oznacza usilność naszą, a doksologia „Gloria Patri" wplątana, przedsiewzięcie nasze, jedynie tylko Bogu w Trójcy jedynemu życie całe poświęcać. Lubo Responsoryjum breve, zostaje na wszystkie dni toż samo, jednak za pośrednictwem wierszu, który według osobliwszych uroczystości lub czasów się odmienia, n. p. „qui natus es ex Maria Virg", „qui passus ex pro nobis", „qui surrexisti a mortuis", „qui scandis super sidera"... łączy się z rokiem kościelnym. *Wierszyk* na koniec: *Exurge Christe...* zawsze jednakowy wyraża Ci w krótkości myśl Prymy główną.

Wierszyk jest niejako stopniem przechodowym ku Modlitwie powszechnéj: *Domine Deus omnipotens...* ale tylko w dnie większe... po „Dominus vobiscum" i wezwaniu „Oremus" którą kościół ś. pragnie wyżebrać od Boga cokolwiek w pojedynczych Prymy częściach złożonym jest; w inne czasy Modlitwę tę poprzedzają preces... strzeliste prośby, króciutkie

zawiérające to poprzednie, co Modlitwa w krótkości zamyka w sobie. Te modły nie mogą stosowniejszego znaleść miejsca, jak w Prymie, gdzie dusza zapatrując się na cel żywota dziennego, w swojéj ułomności i grzéchowości uznaje się za nieudolną ku osiągnieniu go, jeśli prawica Boża nie pospieszy na ratunek. Wynurzywszy w „Kyrie elejson" umysł, w którym te akty strzeliste mają bydź odmawiane i ustanowiwszy się w *Modlitwie Pańskiéj* i w *Składzie Apostolskiém* na prawdziwém modłów fundamencie, błaga, aby dzień cały przepędzać ku chwale Bożéj przedewszystkiem o grzéchów przebaczenie, o serce czyste i ducha prawego. Potém wnasza się ku ufności w pomocy od imienia Pańskiego (Adjutorium nostrum in nomine Domini) i składają tak Hebdomadarz jako i chór, aby się godnymi stali tego wspomożenia, spowiédź powszechną (Confiteor*) Paciérze następujące są prośby o zachowanie nas od upadku grzéchowego wśród dnia zaczętego.

Te pacierze opuszczają się w dnie wiadome, których obchód wymaga wzniesienia się ducha wyżéj.

Po Oracyi następuje zwykłe wezwanie „Dominus vobiscum" **) Benedicamus Domino" ***) i na tém kończy się właściwa **Pryma.**

---

*) Jeśli kapłan sam paciérze odmawia, Confiteor raz tylko mówi a opuszcza „tibi pater, vobis fratres, te pater, vos fratres"... jednak przy Absolucyi zatrzymuje: Misereatur *nostri*, peccatis *nostris*, perducat *nos*... Rub. 15. n. 3. Jeśli dwóch razem odmawia, to każdy osobno mówi Confiteor, jak się to dzieje przy Mszy ś. bez zmiany słów: „*vobis* fratres," na mocy rozstrzygnienia ś. obrzędów Zgromadzenia pod dniem 12 list. 1831. na zapytanie: Quum duo aut plures officium div. privatim recitant, debentne ad „Confiteor" omittere verba illa: „*vobis* fratres et *vos* fratres" „misereatur *tui* et misereatur *vestri*" sicut quando unus tantum illud recitat? S. R. C. sespondit: Possunt et non debent".

**) Gawant w Podz. V, r. 6. tak pisze: „Sensus autem est: Dominus in vobis maneat et petitionibus vestris effectum tribuat. *Durand* l. IV. c. 14. vel sacerdos se habere pacem cum clero et populo docet ex P. *Damiani*, vel dicitur ad excitandam animorum attentionem ad orationem... *Rupert*. Dicitur etiam „Dominus" non „Deus" vel „Christus" quia Dominus potestatem significat. Statim subditur: „Et cum spiritu tuo", quasi alii optent sacerdoti, quod ipse aliis optat ex *Floro*, quod est desumptum ab Apostolo II. Tim. ult. neque dicitur „tecum" sed cum „spiritu tuo" quia spiritualiter officia ecclesiastica fiunt ex P. *Dam*. ut nimirum unus sit affectus omnium. „*Amalar*" Gavant. l. c, n. 7. a pod l. 14: „Repetitur post orationem salutatio praedicta: *Dominus vobiscum*.... ait Hugo lib. 2. C. 4. sicut Christus dixit semel et iterum Apostolis: *Pax vobis*.... Sacerdos enim dicens orationem vicem Christi gerit, et ideo regulariter stans eam dicit, ex Amal. sed et ob memoriam futurae resurrectionis stans eam pronunciat... idem."

***) Tém wskazuje się kapłanowi, że choć ta godzina modłów się kończy, jednak duch ich w nim ma pozostać, czyli że jego żywot ma bydź *żywotem modłów, ustawiczną służbą bożą*.

Josephus Alojsius, E Consistorio Episcopali,

Episcopus Tarnoviensis. **Tarnoviae, die 16. Maji. 1861.**

PAULUS PIKULSKI, Cancellarius.

Typis Anastasii Rusinowski Tarnoviæ.